

PAPI ÖNARCKÉPCSARNOKUNK 3.

*Harmadszor jelentkezik folyóiratunkban az új rovat,
amelyben az Intézményünkben végzett (vagy legalább itt tanulmányokat
folytató) paptestvérek mutatkoznak be, s mondják el a jövőendő papi
nemzedéknek is papi életük vezérelveit.
Ebben a számban az 1959-ben szentelt papok mutatkoznak be.*

ERDŐS MIKLÓS Papi életem

1935. február 12-én születtem Nyíregyházán. A négy elemi osztályt Kálmánházán jártam a további két osztályt Nyíregyházán a Kir. Katolikus Gimnáziumban. A Szt. Jozafát internátusban laktam, ahol Pirigyi István oltártestvérünk – mint felszentelés előtt álló – volt a prefektus. Nagyszerű prefektus volt, mindnyájan szerettük, azóta, 50 év múltán is ugyanolyan, csak a haját szőkitette ki. Őt is sokáig tartsa még köztünk Urunk szeretete! Az általános iskola 7-8 osztályát Hajdúdorogon a Bazilita rendházból jártam. Az általános iskola után a Rendházban kezdtük többen a gimnázium első osztályát, mint „kisszeminaristák”... Ez a három bazilita-év csodálatosan nagyszerű és szép volt az életemben, már nem emlékszem pontosan, de kb. 15-en lehettünk mi, és kb. 20 körül a már beöltözött novíciusok.

Liki Atya volta házfőnök, a maga közvetlenségével, egyszerűségével és szeretetével. Az atyák – hatan voltak – egyben tanáraink is voltak, mindegyik külön szerzetesi egyéniségével. Nem véletlen a novíciusok és a „kisszeminaristák” ilyen szép száma, igazi lelki közösség volt az egész ott lakó közösség! Sajnos 1950-ben a kommunisták feloszlatták, szétkergették a szerzeteseket, velük együtt bennünket is. 1954-ben végül is Nagykállóban érettségiztem, és ezévben a Szemináriumban Liki Atyával – mint Rektor atyával – ismét kapcsolatba kerültem. Az igazsághoz tartozik, hogy a kapcsolatunk Hajdúdorogtól kezdve állandó volt, amolyan lelkiatya maradt mindvégig. A szemináriumi öt év nagyszerű és

szép volt a maga változatosságával: Tanárainkban nagyon „bírtuk” az egyedi, különleges, nagyszerű személyiségüket. Mindegyiktől volt mit tanulnunk, a leadott tananyagon kívül is. A szigorú fegyelem mellett felszabadultak és gondtalanul vidámak voltunk, és ezt elsősorban a kurzusunkról mondanám. Az első kitüntetésem: a műszaki duktör mellett – Telenkó Miklós – segéd, más néven „énas” lettem... Minden műszaki probléma az épületben, annak elhárítása a mi hatáskörünkbe tartozott. Azt vagy „megoldottuk” magunk, vagy hívtuk a városból az illetékes mestert.

1959. december 8-án szentelt pappá áldott emlékü Dudás püspök úr. Ez volt életem eddigi leáldottabb napja, amiért hála mindörökké Urunknak! A szentelés gyönyörűségéből még fel sem ocsúdtam, hívott a Püspök Atya: Nagy baj van Bedőben, az „elvtársak” – mármint a bedőiek – azonnali hatállyal kitiltották a faluból. Barna Sándor oltártestvérünket. Karácsony előtti vasárnapra menjek ki, és folyamatosan lássam el... És akkor megkérdeztem a Püspök Atyát, hogy mit csináljak?! Ismerve a nem egyszerű helyzetet, kissé széttárta kezeit és szinte tanácstalanul mondta: mindent csinálj, fiam, de azért papot ne szentelj! Eddig nem is szenteltem papot! A vasárnap előtti szombaton felpattantam a Miska nevű vasparipámra, a 125-ös Csepel motorbiciklire, amely szárguldott 55-60 km-es sebességgel, és akkor a számomra még a „világvégen” lévő Bedőbe érkeztem. A faluban csak az átmenő országút volt kikövezve, minden más utcáján térdig érő volt a sár. Járda sem volt, így a motort a főutcán lévő posta udvarába tettem. Az a nagyszerű család bedői papságom alatt mindvégig sokban a segítségünkre volt. A falu lelkileg teljesen összeroppan, mert előző héten kényszerítették be őket a TSZ-be. Ezen a vasárnapon kezdődött a bedői papságom. Ha nem volt jó az idő, vonattal utaztam, és az 5 km-re lévő állomásról gyakran gyalogoltam a faluig, ahol a gondnoknál a „tisztaszoba” volt a szállásom. Húsvét előtt megkaptam a h. lelkészi, majd később a paróchusi kinevezést is. A templom és a parókia is nagyon le volt pusztulva, így csak májusban – 1960 – tudtunk véglegesen odaköltözni.

Az ott töltött 17 év alatt a pasztorációs munka mellett a paróchián és a templomon szinte minden fizikai munkát a papnak kellett elvégezni, mert a híveknek hétköznapiakon a TSZ-ben kell dolgozni... dúdolta a tanácselnök és az iskolaigazgató. Ők voltak azok, akik a papnak és a pasztorációs munkának, ahol csak lehetett, ártottak, meglehetősen álnok módon. A vasárnapi misére szép számmal jártak a felnőttek is, és a gyermekek is. Hitoktatási engedélyt 10 év után kaptam az AEH-

tól... De! Az igazgató az első órára, menet – amit előtte egy héttel vele egyeztetünk – az iskola kapujában lobogtatva a papírt közölte, hogy az ÁEH visszavonta az engedélyt. Ennyit hitoktathattam iskolában! A szer-tartásokat, utrenye, szentmise és a temetés, szépen együtt énekelték a hívek... Különösen szépen és szinte kóruszerűen a pannachidát, de románul – merthogy Bedő nemzetiségi község – de hogy mit énekelnek azt nem tudták megmondani, mert az irodalmi nyelven szólt, és nem a „bödei dialektusban”, ami fele magyar és fele román szóból állt.

Mégis a 17 év alatt a 6 gyermekünkkel örömben és megelégedettségben éltünk, noha igen szerényen. Ott pl. az „egyházadó” teljesen ismeretlen fogalom volt, és én csak a fogalom bevezetéséig jutottam el, s igen kicsi összeghez. Mivel volt javadalmi föld, annak megmunkálásában stb. szívesen segítettek... Pál apostol is az evangélium hirdetése mellett kezeivel kereste meg a kenyerét.

1976-ban Balsára helyezett a Püspök úr. Itt már normális volt a helyzetünk a községi vezetőkkel, rendezett egyházi az élet, a Képviselő-testület, az asszonyok a Rózsafüzér-társulatban. A gyermekek a templomi hitoktatásra igen szép számmal jártak, s szombat délelőttökön a 9-től 12-ig tartó hittanórákról szinte senki sem hiányzott, ugyanígy a májusi ájtatosságokon is mindenki ott volt. Ebben nagy segítséget jelentett a feleségem, addig, amíg valaki feljelentette az akkori Nyíregyházán lévő ÁEH képviselőnek, Magyarai Bélának. Ő maga elé idézett, és keményen megfedett ezért a „bűnünkért” és fenyegetett, hogy ha azonnal abba nem hagyja a feleségem, akkor rögtön megvonja az állami működési engedélyemet. Nem volt mit tenni, akik segíthettek volna, nem segítettek.

A gyermekeink közben középiskolások lettek, és Nyíregyházán a nagymama lakásában laktak, az édesanyjuknak ott kellett őket ellátni. Nem volt könnyű megoldás. Hosszú ideig fiúim voltak: Tiszanagyfalu, Tiszaeszlár, MÁV-telep, Bashalom és Virányos; ez utóbbi három helyre a latin kollégával felváltva, havonta jártunk. Balsán született a hetedik gyermekünk, 10 évvel a hatodik után: Áldásként örömmel fogadtuk, aki ma már 20 éves. Balsán ért a fájdalom, 1985-ben, amikor az érettségi közben lábát eltörő negyedik gyermekünket a kórházban elaltatták, és 48 óra múlva Jézus ítélő széke előtt állt... Hosszú lenne elmondani a kegyelem, Urunk jelenlétének, szinte kézzel fogható jelenlétét ezügybeni fáj-dalmamban... – amiért csak végtelen hálával lehetek Urunk felé!

Balsáról, és utánra is, ha tehettem, jártam az egyházmegye templomait és paróchiáit fotózni: A paróchiákat csak kívülről, a templomokat belülről is, külön az ikonosztázionokat, és mindazt, ami ott meg-

örökítésre érdemes. Így született meg a *Házad Ékessége* is, amiből sajnos arra érdemesek kimaradtak...

Az egyházmegye fotói az egyházmegye birtokában vannak albumokban, és borítékokban. Gyönyörűség volt utólag is végignézni ezeket a képeket, és a valóságban is találkozni az Úrnak szolgáló oltártestvérekkel. Az egyházközségek kb. 75%-ában készítettem felvételeket.

Balsa után még két évet voltam Alsóregmecen paróchus. Azt gondolom, kevés olyan őszintén vallásos, hitéhez őszintén ragaszkodó, és azt megtartó kis egyházközséggel találkoztam, mint ez a falu. Egyetlen kissé görbe utcából áll, akkor kb. 250 lélekből vasárnapokon 150 körül voltak templomban; mise után az ifjúság mindig szép számban maradt ott hittanra. Iskola helyben már nem volt, így az iskolások szombat délután mindig a paróchiára jöttek hittanra. Igazi lelki közösségként éltem meg az ottlétet, ott is éreztem – mint az előző helyeken is – a velük való bármintemű kapcsolatban, amit Jézus mondott: „amit egynek a legkisebbek közül cselekesztek, nekem cselekszitek”, és amit Pál apostol is tanított: „mindent, amit tesztek, az Úr nevében tegyetek”. Mind a három helyen kijutott nekem egy-egy harangöntés is.

Sajnálatos módon az egészségi állapotom annyira megromlott, hogy egy rövid betegszabadság után – a józan belátásom, és az orvosom tanácsára is – kénytelen voltam hatvan évesen nyugdíjba vonulni.

Mindenért, ami az életemben ezidáig ért, vagy amit kaptam, vagy nem kaptam, jó vagy rossz, lett légyen a hála Urunknak Jézus Krisztusnak mindenkéért!

LAKATOS LÁSZLÓ

Papi életút

1934. június 14-én születtem Tiszalökön. Az idők elbeszélése szerint e nagyközségből a század elején volt már felszentelt papi, de rövidesen a laikus állapotba helyezték. Kettőnkön kívül a XX. századból Isten nem hívott mást papi szolgálatra.

Szüleim egyszerű iparos-földműves emberek voltak. Isten hoszszú élettel áldotta meg őket, házasságukat pedig 4 gyermekkel. Egyházi ember a családból tudtommal még nem került ki.

Papi hivatásomat kb. jó 7 éves koromban éreztem először egy reggeli Liturgia alatt. Abban az időben az iskolás gyermekek istentiszte-

lettel kezdték a tanítást. Isten hívó szava erős és állandó maradt. Más élethivatásra komolyan nem is gondoltam soha.

Szemináriumi tanulmányaimat 1959 június végén fejeztem be. Az egyházi rend szentségében azon év december 8-án részesültem negyedmagammal. A papszentelés szertartására, a kézfeltétel időpontjára ma is világosan emlékszem. A szentelés egyik emlékezetessége az, hogy d. e. 10 órakor a nagymise keretben történt. Mindkettő ritkán történt meg már akkoriban. Azóta is, amikor lehetséges volt, az évfordulón mindig erre az időpontra kértem, hogy a Szent Liturgiát elvégezhessem. A papi életre és szolgálatra nőtlenül vállalkoztam.

Egyházi szolgálatom évei igen mozgalmas és változatos képet mutatnak.

Felszentelés előtt és után fél-fél évig az egyházmegyei irodában volt a beosztásom. Minden irodai munkát elvégeztem, amit rám bíztek. Ebben az egy évben az egyházmegye majd minden papját személyesen is megismertem. Egy kissé beleláttam az egyházmegye életébe, problémáiba.

1960 júniusában megkaptam első önálló paróchiámra való kinevezésemet, Mándokra. Itt létezett akkor egyházmegyénk egyedüli fatemploma az 1600-as évekből. Az egyházközség hónapok óta pap nélkül volt. Egykori anyaegyháza, a tornyospálcai látta el. Annnyira szegény volt az egyházközség hogy a gondnok-mindenes gyűjtött pénzt a lakás felsúrolására, és néhány holmim elszállítására. Lelkesen fogtam hozzá a hívek látogatásához, visszacsalogatásához, a rendszeres istentiszteletek végzéséhez, a hittanórák megtartásához, először három, majd négy misézőhely ellátásához. Először kerékpár, majd később kismotor volt segítségemre. Isten segítségével vasárnaponként megtelt a kis templom kb. 90 hívővel.

1962 márciusában elég váratlanul Szegedre kaptam; kinevezést. Az egyházközség hónapok óta volt pap és istentiszteletek nélkül. Szemetes, romos feltört templom fogadott, a város szemétkerakójának közepén. Lakást két hétig a szegedi római katolikus papnevelő intézet, három hónapig a tápéi római katolikus plébánia, majd utánuk a szegedi móravárosi plébánia adott. Egy hónapig a szegedi fogadalmi templomban volt a miséző helyünk, Húsvétól azonban elfoglaltuk kitakarított, rendbehozott saját templomunkat. Sok segítséget kaptam a városi római katolikus papok egy részétől és a papnevelő intézettől: Itt is megkezdtem híveim látogatását, visszacsalogatását. A Szent Liturgia szabályos bemutatási és a Paraklisz végzése szépen ment. Egy kislétszámú görög katoli-

kus – római katolikus közösséget sikerült kialakítani.

1963 novemberében újra nyíregyházi szolgálatra kaptam kinevezést annak kevés örömeivel, több nehézségével és keresztjével együtt. Püspöki személyi titkár, prefektus a papnevelő intézetben, és kevés irodai munka lett az új feladatomban. Hogy értem-e el ezekben eredményeket, csak Isten tudja, Aki vigyázott rám és megőrzött.

1967 szeptemberében Rakacaszendre kaptam paróchusi kinevezést. Nagy nyugalmat és csendet jelentett ez. Az egyházközség két éve pap nélkül volt, a szomszéd faluból látták el. Egy hónap múlva a tornabarakonyi egyházközség ellátása is az enyém, lett. A szendi hívek kimeszelt lakással vártak. Ellátásomról másfél évig sorkosztal gondoskodtak. Nagy kedvvel láttam hozzá minden papi feladatomban teljesítéséhez. Sok külsőleg is látható eredményt sikerült elérni: Találkozni kellett azzal is, hogy két hívő a miskolci egyházügyi hivatalnál feljelentett a sorkoszt miatt. 1969 április végén váratlanul Beregdarócra kaptam paróchusi kinevezést, Az egyházközségnek néhány hete nem volt papja. A hívek csak kispert lakással vártak. Nem tapasztaltam igyekezetet az ellátás-problémám megoldásában sem. Ez végig kísérte 10 éves otllétemet. Itt voltam a leghosszabb ideig. Itt sikerült a legtöbb látható eredményt elérni. Sok örömet okozott az egyházközség rendezettsége.

1979 májusában váratlanul a kisebb és gyengébb Tiszaeszlárra kellett átköltözni. Volt ebben egy adag büntetés. A hívek csak kispert lakással vártak. Itt is igyekeztem a tőlem telhető legjobb papi munkát végezni. Egy évig bírta a szívem.

1980 júniusában hajdúdorogi kispertő lelkész lettem. Az egyházközség szépen kifestett lakással várt. Igyekeztem ebben e legnagyobb egyházközségünkben a hívek papi kiszolgálásában részt venni.

Az örömök mellett előfordult az ürem is.

1984 augusztus végén végleges kinevezést kaptam Nyíregyházára. Már két éve bejártam heti két napra az egyházmegyei levéltár rendbetételére. Aztán heti négy nap lett belőle; mert irodai munkával és tanítással is megbíztak. 1984-től végleg ezek lettek a feladataim, de már nyíregyházi beköltözéssel. Közben szívesen helyettesítettem, egy félévig Nyírkarászt is elláttam. 1987-től régi egyházközségemet, Beregdarócot láttam el hétvégi kijárással. Ez 1990 novemberéig folytatódott.

1988-ban meghalt Timkó püspök úr. Augusztusban felmentést kaptam minden nyíregyházi szolgálat alól. 1990-ben a kárpátaljai görög katolikus egyház helyzete jobb állapotba került. Mivel lehetett oda jelentkezni magyár papnak, novemberben én is jelentkeztem.

1991. január 1-től egy magyar faluban, Csepén lettem paróchus. A régi naptár szerinti Karácsony előünnepére érkeztem ki: A hívek nagy örömmel fogadták a magyar istentisztelet bemutatóját és a magyar prédikációk elmondóját. Ott is hétvégi kijárásokkal kezdtem, de az év felét az egyházközségben töltöttem. Az anyakönyvek tanúsága szerint volt papi munka bőven. Megismerhettem közben egy ún. vallásos falu életét. Találtam benne jót is, de annál több elszomorító babonát. 1995-től az egyik régi filiában is bemehettem a templomba. Kölcsönösen megörültünk a hívekkel. Én a Szent Liturgia miatt, ők a saját pap miatt. Egy ragaszkodó kis közösségbe kerültem bele. A kölcsönös ragaszkodás most is tart.

1999 áprilisában fáradságot éreztem, és nyugdíjazásomat kértem. Miután május utolsó napjaiban a pünkösdi ünnepeket mindkét helyen végigszolgáltam, június 1-jével nyugdíjas lettem. Azóta ott segíték, ahova hívnak és tudok, papi helyettesítésben és másban is.

Kellene valamit írni a papi életem vezérelvéréről, „ars poetica”-járól. Én erről nem sokat gondolkoztam, és szép elméleteket most sem tudok kitalálni.

Tudatában voltam annak, hogy felszentelt pap vagyok, és görög katolikus pap vagyok. Sokat olvastam és hallottam arról, hogy mit kíván Isten, az Egyház és a hívek a paptól. Ennek igyekeztem megfelelni.

Szerettem és szeretem a papságomat. Ezért semmi sem idegen tőlem, ami hivatással, papaágammal együtt jár. Ezért nem húzódtam vissza semmi olyan megbízatástól, amelyben papi, egyházmegyei szolgálatot végezhettem. Úgy gondolom, hogy eddigi papi munkámban Jézus mondása volt az útmutató: Lk 10,17. Ezért nem kerestem a kitüntetések sem, bár a mellkereszt viselésének kitüntetését megkaptam. Nem érdekelt különösebben, hogy figyelnek-e rám, vagy nem.

A pap életében szabad percek is vannak. Nagyon jól ki tudtam használni ezeket is abban, hogy idegen vallásos szövegeket fordítottam és fordítok ma is magyarra. Eredménye eddig egy vastag könyv, számtalan idézet a prédikációkhoz és útmutatás hozzájuk. Volt és van ún. hobibim.

Ezeket tudnám ajánlani a most tanuló kispapoknak, egyben utódaimnak is a papságban. Olvassanak és hallgassanak szívesen mindarról, ami a papságról szól. Legyenek nagy fogalmaik a hivatásról. Szeressék a mi szép liturgiánkat. Ismerjék meg mindjobban, és szeressék szépen végezni. Ne azon igyekezzenek, hogy valami belefér-e egy órába, vagy sem! Szentbeszédeikre igyekezzenek felkészülni, és Isten szavát minél jobban alkalmazni bennük a Bibliából. Végül: mindenképpen fejlessze-

nek ki magukban valami hobbit, papi életük szabad perceire. Hűséges társ lesz a jó hobbi. Kispapkoromban hallottam: Akinek nincs dolga, annak ad az ördög! Nekünk inkább Isten adjon dolgot, még a szabad időben is!

OROSZ ÁRPÁD

Papi életrajz

1934-ben születtem Nyíregyházán, négy gyermekes családban. Apánk ott szolgált akkor épp csendőrként. Ő hajdúdorogi származású volt egész rokonságával együtt, de velük kevesebb kapcsolatom volt. Anyánk Nádudvaron lakott, és ott is ment már férjhez, bár Hajdúszoboszlóról kerültek oda. Ő római katolikus vallású volt. A család vallásosságára jellemző, hogy anyánk unokatestvére, Csírmaz Mihály is pap volt, római katolikus plébánosként halt meg, mint nyírlugosi lelkész. Sokat nyaraltam Nádudvaron, majd oda szorultunk a bejövétel alkalmával is 1944-ben, és vallásosságom ott alapozódott meg anyai nagymám szárnyai alatt. Sosem hiányoztunk a vasárnapi miséről, bár a nádudvariakra ez nem volt jellemző akkor sem.

A nyíregyházi püspöki templomunkban kereszteltek meg, Tótin Pál káplán keze által vettem fel a keresztséget. Ez a tény sok erőt adott kispap koromban is, amikor ott imádkozhattam, bár énekelni mindig jobban szerettem, adottságaim miatt is, valamint azért, mert belém neveltek a gyomai általános iskolában, ahová négy évig jártam, hogy „aki énekel, kétszeresen imádkozik” – a többhöz e téren is szívesen ragaszkodtam.

A mezőtúri református gimnáziumba is jártam három évig, mivel ez Gyoma mellett van, de római katolikus hitoktatásban részesültem. Majd a debreceni piarista gimnázium tanulója voltam egy évig 13 évesen, de épp akkor államosították az iskolát, és én kimaradtam mindenhonnan. Származásom miatt sehová sem vettek fel két évig, ezért is voltam kispapi kurzusunkban a legidősebb. Majd amikor megnyílt a ferences gimnázium Esztergomban, szüleim aranyosak és ügyesek voltak, és beíratk oda, pedig anyám heteken át a vonatokon ült, kereskedett, utazgatott, hogy bennünket valahogy fenntartsion. Esztergomban érettségiztem, hál' Istennek, kitüntetéssel. Legalább ennyivel tudtam viszonzni szüleimnek az értem hozott áldozatot, hogy amikor eljöttek az évszár-

óra, hallhatták, hogy senki más nem volt kitűnő tanuló az osztályban. Pedig egyik osztálytársam '56 óta Bécsben sebész főorvos, másik Amerikában egyetemi tanár stb. De inkább az akarati tényezők domináltak abban, hogy jól tanultam, aminek később is, egész életemen át nagy hasznát vettem.

Mivel római katolikus környezetben nőttem fel, eszembe sem jutott, hogy görög pap legyek, bár mindig számon tartottuk a családban, hogy „a fiúk görögök”. Latin testvéreink már a mi családukbán is elkelesztették lánytestvéreimet – akkor is, mint sok esetben azóta is. Pedig nekik vannak híveik bőségesen, és igazából nem szorulnának rá a mieinkre, de jobban esik a lelküknek, mint Dávid királynak, aki elvette Náboth szőlőjét... Amikor érettségi után Dorogra hazatértem, első vasárnap délután Soltész József káplánhoz vezetett az utam, mert megszoktam Esztergomban a papi társaságot, és oda kíváncsoztam, bár nem is ismertem őt. Azonnal azt hitte, hogy azért mentem oda, mert akkor hirdették ki, hogy lehet jelentkezni papnövendéknek, és fel is ajánlotta, hogy bemutat a főpapnak, Vattamány Imrének. Nekem pillanatok alatt kellett döntenem ebben az új helyzetben. Másnap már Nyíregyházán voltam. Felvettek. Akkor még azt hittem, hogy tényleg vagyok valaki. Volt öntudatom. Ki tudta még akkor, hogy minden jó adomány felülről, a Világosság Atyjától származik?!

Udvarolni csak harmad év után lehetett. Nyíregyházán én csak egy családot ismertem személyesen: Gebri Mihály tanító úr családját, köztük Gebri Katit. Ő 17 éves volt akkor, amikor egy papi esküvőn náluk voltam. Tűzről pattant, okos lány volt. Copfba font haja, mosolya, tekintete később egyre inkább rabul ejtett. Tablóképét nézve is nekem ő volt a legszebb a kirakatban. Fogható sem volt hozzá az én szememben... – Ki gondolta, hogy menyasszony-jelöltként, mint kis tanítónő, levágatja a copfjait a megkérdésem nélkül! Mert a rózsza is csak addig nyílik, míg rászállnak a méhek, aztán szirmait hullajtja.

Isten után Őneki köszönhetem szép gyermekeinket. Nyolc gyermeket neveltünk fel. Már a legkisebb is 20 éves. Ezen a ponton lehetne beszélni a keresztyén családtervezés sikereiről és buktatóiról, de csak kívülálló szakértőnek, mert mi minden gyermekünknek örültünk, és nem volt olyan pillanat az életünkben, hogy bánkódtunk volna amiatt, hogy nagy családunk van. Mindez már a nyírparasznyai életünkhöz tartozik, mert oda helyeztek először, és ott éltünk 22 évig. Igaz, Laci fiunkat már vittük oda magunkkal, mert egy évig várjunk kellett a diszpozícióra, mivel épp akkor szenteltek fel, amikor a Rózsák terei paró-

kiát, a debrecenit, kisvárdait is be kellett tölteni, és addig-meddig vitakoztak az ÁEH-val feletteseim, hogy eltelt az idő. Így egy évig vasbetonszerelőként dolgoztam az almatároló építésénél Nyíregyházán.

Amikor Laci fiunk 10 éves volt, felségem egy hétre elment otthonról gyógykezelésre. Akkor szórakozásból írtam neki egy versikét, jelezve, hogy nekem úgy tűnik, mintha már 10 éve elment volna, s a 10 év alatt bekövetkezett változásokról számoltam be neki, tehát jóslgattam. Laci fiunkról ezt írtam: „Lacika már teológus, az idén volt másodéves. Az angyalbőr épp ráillik, a mennyekben nagy előny ez!” Árpíró, aki akkor 5 éves volt, s így „jövendöltem”: „És most vigyázz! Meg ne ijedj! A kisfiú tűzszerész lett. Különleges munkahelye: Gránátszerelő KTSZ.” A zárás pedig ez volt: „Ládd, minden előre haladt, szívem lett csupán borúsabb. Nap mint nap várni rád évekil, mennyi mindennél gonoszabb!”

Amikor a nyolcadik gyermekünket vártuk, a legidősebb vóm, aki akkor még csak „vőlegény-féle” volt, becsapott, mert Nyíregyházáról megüzente a lányommal a hírt, hogy megszületett a baba, és lány lett. Később, amikor megtudtam az igazat, hogy mégis fiú, s immár a harmadik fiunk született meg, így örökítettem meg ezt a tréfát: „Ha lányt adtál, édes Istenem, ennyi lesz a tied, nem lesz ebből se pap, se katona, de éljen aki él.” – Sokan megkérdezik tőlünk ma is, hogy miért nem lesz ő is pap. Erre persze mi nem tudunk válaszolni. Mindenesetre Athanáz fiunk és szerzeteseink hazatelepülése nem volt zökkenőmentes, ez nagy lelki fájdalmat okozott a családnak, s hatással lehetett Szilárd fiunk döntéseire is.

A négy nagyobb lányunkat serdülőkorukban bohókásan így neveztem el: „A csinos”, „az okos”, „a szép”, „az ügyes” – de csak tréfából. Amikor pedig az ötödik lányunk pici volt, ezt a versikét jegyeztem le: „Beáta aranyos! Beáta napsugár! Beáta harmatcsepp! Beáta virágszál! Ajka ha mosolyog, nincs drágább nála. Megér minden kincset, ha karját felénk tárja.”

Egyszer az ÁEH titkára beidézt az irodájába, és többek között megkérdezte, mit képzelek én, hogy ennyi gyerekem van, s ha minden évben születik egy, akár húsz is lehet, aztán majd hozzá megyek könyörögni, hogy adjon nagyobb parókiát... – Vagyis felcsapott atyaúristennek, mert ő akarta szabályozni gyermekeim számát. Ám, nekem kisült volna a szemem, ha hozzá fordultam volna diszpozícióért, vagy segítségért kértem volna bármikor. A tiszteletet megadtam, amikor találok vele véletlenül, mert köszöntem, de szemem állásából megérezhette, mit

gondolok róla, hogy nem azért ültették a hivatalába, hogy segítsen, hanem hogy akadályozza a munkánkat. Ha mások is úgy néztek volna rá, akkor bizonyára elbizonytalanodik. De voltak, akik hízelegtek neki abban a reményben, hogy ez elősegíti előmenetelüket, és így profitálnak majd a barátságból.

A mi Gazdánk megáldotta életünket ÁEH nélkül is, és sosem szenvedtünk hiányt, olyannyira, hogy nem is szívesen cseréltem volna parókiát a legnagyobbakkal sem. Sőt, gyermekeink – egy kivétellel – egyházi iskolába jártak, majd öten végeztek egyetemen (a legkisebb most végzi), három pedig főiskolán. Pedig a hetvenes évek közepén papgyereket nem nagyon vettek fel felsőoktatási intézménybe, főként pedig nem egyetemre. Ráadásul, ha még egyházi iskolában érettségizett, akkor még inkább távol tartották őket ezektől az iskoláktól. A mieink sorsát a Gazda egyből intézte, és várniuk sem kellett. Mert a közmondás szerint: „Akinak Isten a barátja...” – Mi nagyon is éreztük a Gondviselés áldását mindenkor.

Mint írtam feljebb, egy évig nem kaptam dispoziíciót. Beálltam emiatt vasbetonszerelőnek, és az almatárolót építettük. Vasárnaponként pedig egy nyáron át Nyírpilisre jártam ki helyettesíteni, mert épp üresedésben volt a parókia. Majd karácsonytól húsvétig Baktalórántházát láttam el. Tele volt a templom még akkor ott is. Emlékezetes marad számomra az első húsvéti beszédem, amit az udvaron, a pászka mellett mondtam el, úgy, hogy mindenki hallja. 26 éves voltam, 66 kg, fiatal és tüzes beszédű. Ott volt egy baktai származású párttitkár is Miskolcra. Arról beszéltem, hogy győzött Krisztus. Aki ott volt, mindenki érezte, hogy Krisztus valóban győzött és győzni is fog. „Így könnyű az Egyháznak!” – valami ilyesmit mondott a végén a párttitkár...

Nyírparasznya egy homokos, sivár területen, erdő mellett fekvő település. Szegény, de nagyon jó lelkű nép lakott ott akkor. Később az alma emelte föl gazdaságilag. Épp akkoriban volt a téészesítés, mi ősszel érkeztünk, „vihár után”. Tavasszal ugyanis elindultak a híveink lourdes-i búcsút járni házakhoz, összeszervezkedtek, és énekelve, „Mária segíts!” éneklése közben felvonultak a tanácsháza elé, hogy visszakérjék a földjüket... Persze, a papra fogták, hogy ő szervezte a megmozdulást.

Az igaz, hogy a beszédeimre nagyon készültem, mert éreztem gyengeségemet és azt, hogy nagy szükségem van arra, hogy leírjam szóról szóra, és meg is tanuljam. Egyébként ezzel is engedtek ki bennünket a főiskoláról, hogy írjuk le a beszédeket. Így minden szó helyén volt, és nem kellett keresgélni őket, lendületesen lehetett beszélni. Egy öreg

nénire még ma is úgy emlékszem vissza, hogy nemcsak az áldozáskor gördültek ki a könnyek a szeméből, hanem a beszédek alatt is gyakorta. Lánya apáca volt a bazilisszáknál, Kiss Mária, de szétkergették őket, majd fiatalon meghalt. – Még Érpatakon, a második helyemen is előfordul olykor, hogy láthatólag elérzékenyül egy-egy asszony a beszéd alatt. Legutóbb például Szent István napján emlékszem ilyenre, amikor a haszaszeretetről beszéltem. Ezek az élmények újabb erőt adtak arra, hogy mindig készüljek, és tartsam a magam által megszabott színvonalat.

A Nyírparasznyi hívek vallásosságára jellemző volt, hogy még egy hétköznapi ünnepen is százan voltak, az esti misén mirováláskor könnyen meg tudtam számolni őket. De délelőtt a nagymisén még többen voltak. Egy-egy vasárnap háromszáznál is többen vettek részt a két liturgián. Csak iskolás gyerek száz volt a diákmisén a hatvanas években, és első vasárnapokon azt sem tudtam, hogy mit is csináljak, annyi volt a gyónó az utrenye alatt, így gyakorta később kellett kezdeni a diákmiséket. Utrenyét még sosem hagytam el, hál' Istennek, 41 év alatt, de most a hittanórák olykor rákényszerítenek. Akkor mintegy 520 görög katolikus és vagy 130 római katolikus élt Nyírparasznyán. A cigány gyerekeket mind én kereszteltem meg. Nem mentek a református kollégához, mert azt kérdezte tőlük: „Fizettek egyházadót?” – „Mi? Nekünk nincs is házunk, hogy fizetnék házadót...?!” – „Akkor imádkozzatok, hadd halljam!” – mondta nekik. – „Majd pont magának fogunk imádkozni!” – válaszolták. Úgy fogtam fel a dolgot, hogy én vállalom majd a hitoktatásukat is, az ezzel járó felelősséget, ezért meg mertem keresztelni mindet. Ő nem bánta. Így szerencsésnek mondhatom magam, mert mindig tele templomban szolgáltam. Sajnos, ma már ez nem mondható el. – Mi az oka ennek? Érpatakon például a 19 év alatt már 650 hívünket temettem el, akiknek egyharmada rendszeres templomba járó volt. Azt a korosztályt tartom igazán vallásosnak, amelyik még egyházi általános iskolába járt annak idején a falvakban is. Ezek ma már legalább 65 évesek.

A hitoktatással mindig kevesebb szerencsém volt, sosem tudtam igazán fegyelmelni valami miatt. Azt nem tudom lemérni, hogy ez hány százalékban az én hibám és hány százalékban a koré, amelyben éltem. Pedig Nyírparasznyán, ahol hetente 1-1 hittanóra volt alsósoknak is, felsősöknek is, minden alkalommal körbejártam a falut, és mindenhová beszóltam, hogy el ne feledkezzenek eljönni a hittanra. Foglalkozás előtt pattogott a labda még a templomkertben is. A foglalkozásokat pedig mindig a parókia előszobájában tartottuk, mert a templom hideg volt. Ez tiltott dolog volt akkor, de én nem bántam. Gondoltam, ennyi kockázatot

vállalnom kell. Csak akkor hívtak fel a tanácsházára, amikor már Trabantom volt, azzal körbejártam, és a falu széléről felhordtam a gyerekeket a hittanra. Azt mondták, a járási pártbizottság felfigyelt rám... Mindig ott volt a hitoktatáson a feleségem is. Így már nem volt semmi gond a fegyelmezéssel. Ő tanítónő is volt az iskolában, s egy pillantása elég volt, hogy csendben legyenek a gyerekek. Így én egészen csak az anyaggal törődhettem. Így egészítettük ki egymást, vagy inkább ő engem.

A májusi ájtatosságot mindig nagyon megszerveztük, és rendszeresen 50 gyerek is eljött egy-egy este, valamint ugyanannyi felnőtt is. A gyerekeim nagyon ügyesen hívogatták az osztálytársaikat erre.

Büszkeségünk volt a templom mindkét helyen, Nyírparasznyán és Érpatakon is. A parasznai templom ikonosztázionjának aranyozása feledhetetlen élmény és öröm volt. Mindig szerettem a hirtelen jött gondolatokat, intuíciókat, és gyakran éltem is velük. Egy szomorkás, őszi vasárnap reggel az utrenyére indultam, és a hátsó kijáraton mentem ki a lakásból. Olykor még ez is számít! Ott verte az eső az „exportból visszamaradt”, kiválogatott almát. Ahogy megláttam, eszembe jutott valami. Visszaléptem a konyhába, és mondtam a feleségemnek, hogy mi lenne, ha kihirdetném a templomban, hogy jöjjenek a parókiára, és segítsenek meghámozni az almát, az árából pedig kiaranyoztatjuk a királyi ajtót. Délután már ott dolgoztak az asszonyok. Majd a feleségem és leányai vitték fel a királyi ajtó két szárnyát Pestre, vonaton, úgy, hogy jóval hamarabb mentünk ki az állomásra, hátul mentünk be a pályaudvarra, és felcsempéztük a vonatra az ajtókat, feltettük a polcokra, majd a lányok ruhákkal, kabátokkal leterítették. Hazafelé úgy hoztuk az aranyozott ajtókat, hogy korábban kimentünk a Nyugatiba, és felcsempéztük a gyorsvonatra (!). Félúton a kalauz észrevette, és ránk ripakodott, hogy mi az ott. – „Templomi képek” – mondtuk. Nem mertük bevallani, hogy ajtó! Azt mondta, a következő állomáson le kell szállnunk, s kioktatott bennünket, hogy ilyet vonatra tilos felhozni! Utána léptem a folyosóra, és mondtam, hogy ezt nem lehetett feladni a pakli kocsiba, mert aranyozott kép, és műemlék... Arra hivatkoztam, hogy biztosan az ő édesanyja is szereti a templomi képeket... Ez az egy hatott! Az anyjára való hivatkozás után nem jött vissza többször. – Így indult el az ikonosztázion aranyoztatása. Majd a gondnokkal, áldott emlékü Kiss Imre bácsival felmentünk Pestre, és mindössze tízezer forintért az aranyozó mesterrel együtt megvettünk 1000 aranylapot, és ötvézezer forintból kijött az aranyozás. De csak úgy, hogy a Laci fiam egész nap ott ült a templomban aranyozás közben, és egyenként, előtte vették ki az anyla-

pokat a mesterek a csomagból. Meg is sértődtek, és azt mondták a gondnoknak, hogy ez bizalmatlanság, és ők hoztak magukkal elég aranylapot, ha elfogy, tudnak adni belőle pénzért... Persze a végén még felesleg is maradt!

Amikor kész lett az aranyozás, utána mondta egyik idősebb, vonalas paptársam, hogy menjek fel Pestre, és jelentsem fel magam az ÁEH-nál, akkor talán megbocsátóbbak lesznek, ha önként jelentkezem, és kevesebb büntetést kapok... Akkor még nem volt APEH, mondhatnánk némi iróniával, s boldog idők voltak azok az építkezések szempontjából... Attól félek ugyanis, hogy a mostani szigorú elszámolási rendszer mellett leállnak az építkezések, tatarozások. Nem épül ikonosztázion, parókiák, és a tatarozásokba sem mernek belekezdeni. Azért gondolom ezt, mert sehol sincs annyi pénzt, hogy kulcsátadással fel lehessen vállaltatni nagyobb munkákat. Mert a mostani szigorúság szerintem épp a társadalmi munkát zárja ki! Azt, hogy össze lehetett hívni az embereket, s egy-két kőműves irányításával akár templomot is lehetett építeni, míg az asszonyok főzték az üstben a gulyáslevest, és mindenki boldog volt, hogy maguknak felépítették, amit akartak. Mindenhol van néhány nyugdíjas, hozzáértő szakember, akik kicsi pénzért, becsületből, az emberek segítségét felhasználva sok mindent meg tudnának csinálni... – de ez már a múlté. Persze, azt is megértem, hogy fontos a törvényesség.

A templomtetőt, hál' Istennek, kétszer festhettem le Nyírparasznyán, kétszer Érpatakon, másodmagammal, szigorúan társadalmi munkában, szívességből. Minden egyes festés alkalmával négyszer kell átfesteni a lemezt: rozsdamaró, alapozó és kétszer szürkével. Feleségem előtte mindig azzal fenyegetett, hogy ő elhagy, elutazik, ha fel merek menni a templomtetőre, de eddig még nem hagyott el.

Nyírparasznya volt az első szerelem, s azt mondják, hogy ahhoz nincs hasonló. 22 év után fájdalmas szívvel jöttünk el onnan, mert minden emlékünk odakötött, és éreztük, hogy kölcsönös szeretetben élünk a közösség tagjaival. A megélhetés is kötött bennünket, hiszen ott született meg a nyolcadik gyermekünk is, akiről szintén gondoskodni kellett, mert nemcsak pap voltam, hanem családapa is, aki felelősséget vállalt gyermekeiért. Akkor még lehetett exportálni az almát, s mi, amikor született egy gyermekünk, mindig ültettünk 20 almafát, hogy neki is legyen. De a sok cipeléstől már injekcióra jártunk a debreceni klinikára mindketten, mert annyira fájt a derekunk. Elkoptak a csontok is. Így el kellett jönnünk onnan, orvosi tanácsra.

Érpatakon háromszor annyi papi munka várt rám, főként a két

templom miatt. A kert üres volt. Ezt jelképezte a galambdúc, amely évek óta nem volt kitakarítva, és a férgek elevenen ették a kigalambokat... Később az 1000 öles kertet begyümölcsösítettem, és ez jelentősen hozzájárul a nagy család fenntartásához. Pedig elődöm annyira aranyos, melegszívű, kedves ember volt, tele mosollyal, vele született jószággal, hogy én legalább feleannyira szeretnék kedves és derűs, feloldott lenni, mint ő volt. De 70 éves korára nagyon megöregedett itt, és feje felett átsaptak a hullámok. A testület szembefordult vele, főként azért, mert 22 év alatt nem építettek semmit, és a testületi tagok nem akarták engedni, hogy a kistemplomot tataroztassák. Inkább arra biztatták a híveket, hogy kérjék vissza az erre szánt adományokat, illetve, hogy ne adjanak a kistemplomra. A feszültségek miatt az Egyházmegyei Hatóságunk írásban felfüggesztette a gondnok, pénztárnok, számvizsgáló testületi tagságát. Ebben a helyzetben érkeztem Érpatakra. Az első gyűlést a kistemplomban tartottuk, ahol csaknem egymásnak estek a testületi tagok, hívták kifelé a kántort, hogy megverekedjenek. „Istenem, hová jutottam!” – gondoltam. Hiszen ezek vérbeli rációk, mint dorogi elődeim. De 48 éves voltam, és minden simán elindult. Elég volt annyit mondani, hogy új lapot kezdünk, és nem foglalkozunk a múltbeli eseményekkel, mert azokért nem vagyunk felelősek (főleg egy új pap). Ugyanazzal a testülettel dolgoztam éveken át, amely elődöm alatt is volt, s legjobb barátom és munkatársam az a gondnok lett, aki már misére is Újfehértóra járt előtte a leváltása miatt.

Hamarosan ikonosztáziont építettünk mindkét templomban. Előtte a nagytemplom, amit régen egy raktárból alakítottak át, betonos volt, mint egy ól, s nagy gödrök voltak benne helyenként. Kívül sosem volt vakolva még, csak befújták festékszóróval. Az egy szál deszkán át a padlásról a denevér ürüléke a nyakunkba hullott a liturgián, háborogtak a hívek, s stukatúrozni akartak. Nem vették észre, hogy elég leseperni a padlást, és nem lesz, ami hulljon. Később perlit-betonnal felülről leszigeteltük, kívülről pedig vakolatot kapott a templom, és nagyméretű mozaik lapokkal burkoltuk a padlózatot. Végül tornyot építettünk, főként társadalmi munkával. 130 férfi jelentkezett házszenteléskor, hogy 1-2 napot szívesen segít a toronyépítésben. Erről a történetről regényt lehetne írni, de nincs hely itt erre...

A parókiára úgy költöztünk be Nyírparasznyán, hogy „visszafuvarral” érkezünk oda. Kótájba ment az elődöm, jövetben pedig felpakolt bennünket Nyíregyházán. Érpatakon pedig csak egyszerűen fehérre meszelték az asszonyok a szobákat, és úgy költöztünk bele. – Ehhez

képezt manapság mekkora elvárásai vannak egy fiatal papnak... Hat évig laktunk így Érpatakon, s akkor a Püspök Atya levelet írt, hogy sem új parókia építését, sem a régi lebontását nem engedélyezi. Gondolom, nem akarta, hogy elszegényedjenek az egyházközségek. Mikor ezt a levelet megkaptuk, saját kezűleg, a gondokkal és pénztárossal karöltve, felszedtük a 100 éves hajópadlót, mely бүdös volt alulról, csupa penészes, és társadalmi munkában leparkettáztuk a szobákat, majd festettünk. Később háromféle fűtést szereltettünk be egymás után: villanykályhákat, központi, majd gázfűtést.

Lassan már nekem is lejár a „kihordási időm”. Hetven éves koromban mindenképp elmegyek végleg innen, ha addig is éltet Isten, és egészséget ad, valamint az egyházmegyei érdek is megengedi ezt. Érzem, hogy már nem úgy megy, mint fiatalon. Egy idős ember már nem lehet vonzó és érdeklődést felkeltő jelenség. Vagy nyolc éve még Érpatakon is előfordult velem, hogy leguggoltam a kerékpárt felfűjtatni, s arra lettem figyelmes, hogy közben egy tízéves lányka hirtelen odahajolt, és megpuszította, mint hitoktatóját. Egy másik hasonló korú lányka pedig egyszer csak felugrott a dobogó melletti székre, és hasonlóan tett, mire észbe kaptam. Úgy véltem, hogy a táblát akarja letörölni. Egy idős embertől viszont inkább már elfordulnak a gyerekek... – De talán mégsem éltünk hiába! Most úgy tűnik, hogy jövőre már négy papné lányom lesz, ha igaz, s akkor már kis családjukban hét görög pap lesz. Ez is Isten áldásán múlik, bár mi méltatlanok vagyunk mindeerre.

Papi életem vezérelve, „ars poeticája” volt kimondva, kimondatlanul a madáchi felhívás: „Ember küzdj, és bízva bízzál!” Mert kétségtelenül küzdelem volt az életünk. Abban a pillanatban, amikor felajánlották, hogy papnövendék lehetek, ha jelentkezem, és én emellett döntöttem, gondolatban úgy láttam magam, mint aki egy dombtetőn áll, megindul, szemből pedig fúj a szél. Felborzolja hajamat (akkor még volt), s belekapaszkodik a ruhámba... Úgy döntöttem, hogy akkor is, mindezek ellenére megyek a papi hivatás útján előre. Ezt a pillanatot tartom elhívottságom pillanatának. Mert addig is mindenhol ministráltam, ahol csak lehetett. Esztergomban is átjártam a hétköznapi reggeleken ministrálni, sőt másodmagammal benne voltam a ferences kispapok szűk körű kórusába, s minden vasárnap a déli misén együtt énekelünk, mégsem gondoltam arra, hogy görög katolikus pap lehetek, mert római környezetben nőttem fel.

Küzdelem... – Nyírparasznyán 180 almafát, 100 körtefát, 100 meggyfát ültettem összesen, Érpatakon 120 meggyfát. Az almafákat

magam metszettem, permeteztem, kapáltam, ugyanúgy, mint a meggyfákat. Küzdelemre születtem Talán az idén – reményeink szerint – megjelenik könyvemnek második kötete, amely tételes homília, s ez szintén jelzi, hogy egy életre szóló küzdelem az életünk, ahol nem lehet kihagyni egy napot sem, csak menni kell előre, tovább, amíg bírunk. De bízunk abban, hogy mindez felülről van így, a Világosság Atyjától.

OROSZ LAJOS

Életrajz

Nyírbélteken születtem 1935. augusztus 25-én. Az általános iskolát is ott kezdtem, majd a hatodik osztályba a debreceni piaristákhoz kerültem. Ott éltem meg az államosítást, amikor a szerzeteseket kitiltották az iskolában 1947 őszén. A tornateremben tartott nagygyűlésen lett kihirdetve, hogy az iskolát államosították. Félméteres betűkkel egy plakátra kiírták: „Le a fekete reakcióval”.

Kiadták parancsba, hogy a piarista címet mindenki vegye le a sapkájáról. Úgy emlékszem, én voltam az utolsó, aki levette. Gondolom, ennek lett a következménye, hogy a nyolcadik általános után nem vettem fel a gimnázium osztályába. Egy év kényszer-szünet után kerültem Mátészalkára gimnáziumba.

Érettségi után felvételt nyertem a teológiára, majd 1959. december 8-án Dudás püspök úr pappá szentelt, miután 1959. november 24-én házasságot kötöttem Bodnár Erzsébet pedagógussal.

1960 júniusában kerültem Tiszaadonyba, ahol öt évet töltötünk. Itt három gyermekünk született. Nem volt könnyű az élet, igaz, máshol sem.

1965 tavaszán kerültünk Nyírderzsbe; ott született két gyermekünk, így a gyermekek száma ötre ugrott. Jó érzéssel gondolok az ott töltött majdcsak húsz esztendőre, talán túlságosan is gyökeret eresztettem, mert – mi tagadás? – nyolevánhárom-nyolcvannégyben nehézkesen történt az elmozdulás. Derzs nem valami nagy szám, mégis kétszer kellett nekirugaszkodni, hogy továbblépjek.

1984 nyarán kerültünk Nyírábrányba. Itt se volt könnyű a helyzetünk. Van egy beteges jelentető, aki első perctől kezdve gyártotta a feljelentéseket, mi tagadás, ez állandó feszültséget jelentett.

A magam módján igyekeztem tiszta becsülettel szolgálni Istent

és embert.

Kilenc unokánk van, de két gyermekünk még nem alapított családot.

Távolabbi tervek? Már nem nagyon vannak. Gondolkoztam azon, hogy kisebb helyre elmenjek-e. Mivel nálam nehezen megy a költözködés, úgy gondoltam, a két költözés elég lesz, ugyanis a nyugdíjas lakásba és a temetőbe.

FÜZESDI MIHÁLY **Papi életrajz**

„Isten azt választotta ki, ami a világ szemében gyöngé,
hogy megszegyenítse az erőseket” (1Kor 1,27).

Az Isten gondviseléséből és szüleim szeretetéből hatodik gyermekként láttam meg a napvilágot Viszlón 1936. július 22-én. Beteges, gyenge gyermek voltam. Szüleim rengeteg ápolással védték, óvták életemet.

Születésem helye kicsiny, pici falu. Népe vallásos, összetartó, buzgó. Iskoláimat Viszlón és Debrétén végeztem. Az általános iskola elvégzése után Miskolcon folytattam tanulmányaimat a Lévai József református gimnáziumban és a Földes Ferenc Gimnáziumban. Sokat kellett nélkülözni, mivel szüleimet a beszoigáltatások, tönkretették. Lelki fejlődésemet segítették Kozma Lajos és Kún László atyák. A gimnázium elvégzése után a Hittudományi Főiskolára jelentkeztem. Érettségi előtt pár nappal meghalt édesapám. Az érettségi és majd a felvételi vizsgára ilyen lelki megrázkódtatás közepett került sor. Sikeres felvételi után 1954 szeptemberében kezdtem el teológiai tanulmányomat. A szeminárium évek gyorsan teltek. Nagyon jól éreztem magam. Vidám, összetartó kurzus társaim voltak. Szerettük, segítettük egymást. Két éven át asszisztencia magiszter voltam. Nagyon szerettünk asszisztálni. Sokat segített a mozgások és a szertartások végzésének elsajátításában.

Hitvestársamat, Ágnes tisztelendőasszonyt az ötödik év elvégzése után ismertem meg, aki Homrodon született és tanulmányait Sárospatakon fejezte be. Mivel Dudás Miklós püspök úr betegsége és gyógykezelése miatt a szentelés december 8-án volt (1959-ben), a házasságkötésre 1959. november 30-án került sor a homroldi gör. kat. temp-

lomban. Az eskető pap dr. Bubnó Andor főesperes, a szónok dr. Bubnó László esperes volt.

Első Szent Liturgiámat december 13-án mutattam be a viszlói görög katolikus templomunkban. A szónok dr. Bacsóka Pál volt. A nagyon rossz idő ellenére (eső, sár) sokan voltak jelen a papok, illetve hívek közül. Fedor János paróchusom kedves és meleg szavakkal köszöntött és fogadott (aki egykor keresztelő papom is volt) a templom ikonosztáziója előtt.

Kinevezésemre, illetve szolgálati helyemre hét hónapig kellett várni, mivel az Exarchátus papja voltam és itt nem volt hely, ahol szolgálni lehetett volna. A hét hónapot Homrogdon töltöttük el hitvestársam szüleinél, s közben szolgálatra jelentkeztem a homroghi paróchusnál, aki próbált segíteni helyzetünkön. Anyagi segítséget a Főhatóságtól nem kaptunk, csak 500 Ft állami kongruát (dr. Bubnó László közbenjárására). Így éltük első papi életünk hónapjait. Egy kicsit töprengve sorsunk alakulása miatt.

1960. július 1-jével kaptam meg a kinevezést Múcsonyba mint káplán. Múcsonyban négy évig szolgáltam. Beköltözésünk után néhány hónapra megszületett az első gyermekünk, Gábor (1960. szeptember 14.). Első szolgálati helyemen nagyon jól éreztük magunkat. A hívek szerettek és segítettek minket. Dr. Gulovics Andor bácsitól nagyon sok mindent el lehetett sajátítani. A pontosságot, a szertartások szép végzését és az ima szeretetét. De persze akadtak gondok problémák is. Nem volt fürdőszoba, konyha. A filiákba lovas szekérrel, (kölcsönként) biciklivel kellett menni. Ennek ellenére megszerettük Múcsonyt.

1964. október 1-jével áthelyeztek Perére, ahol tíz évig szolgáltam. Közben Abaujszántón kisegítettem id. Szabados János esperes urat. Perén megszületett a második gyermekünk (1966). Születésekor életveszélybe került az édesanyja.

1974. március elsejével kinevezést kaptam Baktakékre, ahol Babej Béla esperes úr után huszonhét évig szolgáltam. Baktakék és filiáinak ellátása komoly kihívással járt. Az új paróchiának felépítése és két templom rendbehozatala komoly áldozattal járt úgy a hívek, mint a paróchus részéről. Baktakéken ünnepeltük házasságunk és pappá szentelése 25. évfordulóját a paptestvérek és hívek szeretetétől körülveve. Nagyon sok lelki élményben volt részünk úgy az anyaegyházban, mint a filiákban. Ezek mind pótolták az áldozatot, amit a huszonhét évi szolgálattal jelentett.

Már úgy gondoltam, hogy Baktakék után a nyugdíj vagy az

örökélet jöhet csak, amikor ez év augusztusában elfogadtam püspök úr kérését, hogy papi szolgálatomat Múcsonyban folytassam. Most jelenleg itt szolgálok, ahol papi életem, szolgálatom kezdődött, ahol jól éreztük magunkat. Miért jöttünk vissza? Miért most? Erre talán csak az évek adják majd a választ.

A fent leírtakból következik, hogy negyvenegy éve szolgálom egyházunkat, híveinket. A negyvenegy év alatt nagyon sok öröm ért, de volt benne szomorúság, volt benne kudarc is. De mindig éreztem Isten felemelő, megtartó kegyelmét.

A negyvenegy évi szolgálatomat az Egyházmegyei Főhatóság is méltányolta, amikor kitüntetések, megbízásokat adott (tb. esperes, konzultor, ker. esperes). Mindenkinek szeretnék köszönetet mondani, elsősorban Istennek, azután azoknak, akik segítettek, hogy gyöngeségen ellenére Krisztus papja lehessen és a papi életem útján imával segítettek.